

*“Gospodi, Isuse Hriste, Bozhe moj,
pomiluj mene greshnago”*

Vednyzh trjabvashe da napisha avtobiografijata si.
Napisah:

“Pokojnata mi baba Jovana, po bashta Petkovich, ot Brani Dol nad Mosko, ostanala rano vdovica. Imala chetirima sina.

Naj-starijat sin emigriral v Amerika.

Stignal njakak si do minata Gar v Indiana (*pravilno: Montana, bel. pr.*) i zapochnal rabota kato minjor.

Prez 1920 godina zaginal na dvajset i chetiri godishna vyzrast, zashtoto v minata padnala greda na glavata mu.

V seloto na bashta mi, Mirilovichi (posledna poshta Bilecha), pristignali taka amerikanskite spestjavanija na chicho mi i obezshtetenie ot minnata kompanija.

Pristignali oshte i negovijat dzhoben chasovnik *omega*, oficialnijat cheren kostjum za izlizane, pet chifta kolosani nagrydnici, chift cherveno-beli obuvki na dupchici, geti i sedefeni kopcheta za riza.

Pristignala i snimkata na chicho mi: s visoko chelo, svetli podstrigani mustachki, neizrachim kopnezh v pogleda, kostjum s niski reveri, tvyrda jaka i papijonka – vsichko tova s cvjat na izblednjala sepija.

Baba mi podelila obezshtetenieto mezhdu trimata ostanali sinove.

Dyshterite ne se broeli. Inache, te bili tri.

Edinijat sin postroil nova kyshta i nova cisterna v selo Mirilovichi i ostanal tuk chak do smyrтта si. Po vreme na

golemite sushi edinstveno v nashata shterna imalo voda i vsichki idvali da si nalivat.

Vtorijat sin zavinagi se preselil na sever, v oblastta Bachka, na samata ungarska granica; kupil imot i stanal naj-uvazhavanijat chovek v tozi kraj.

Tretijat, pokojnijat mi bashta Gojko, kogoto baba mi, kato naj-malyk, obichala naj-mnogo i edinstven izpratila v uchilishte, s parite ot Gar (Indiana), prodylzhil da se uchi po sveta, stanal gospodin, ozhenil se za devojka ot starata saraevska familija Velimirovich i taka, prez 1937 godina, sym se rodil az, v grad Saraevo i sym se nauchil da razlichavam Vivaldi ot Bokerini, skoch ot byrbyn, Brak ot Pikaso (v kubistichnija period), *Dom Perignon* ot *Laurent Perrier*, vsichkite naj-uvazhavani neshta v zhivota!

Ako onazi gnila greda v rudnika Gar (Indiana), mnogo godini predi da se rodja, ne beshe padnala na glavata na neshtastnija mi chicho, verojatno njamashe da stana pisatel. V naj-dobrija sluchaj, shtjah da sym pastir, noshten pazach ili ministyr na kulturata.”

Ostanala za vtori pyt vdovica, s dve dyshteri i dvama sina, baba mi po majchina linija, gospozha Elka Velimirovich, za da prezhivjava, dyrzhala malyk pansion za po-seriozni ergeni na Ulica Kralja Petra. Dvete j dyshteri bili hubavici i pomagali na majka si v rabotata. Predvoennijat generalshtaben kapitan pyrvi klas, Pavle Ilich, se vljubil v lejja mi Milena i otishyl zaedno s neja na vojna; prez 1942 godina chetnicite plenili lejja mi kraj Gorni Milanovac i ja predali na nemicite, koito obesili sto i petdeset partizani na vseki peti telegrafen stylb po pytja ot Kraguevac do Belgrad.

Bivshijat kapitan izleze ot vojната kato proslaven partizanski general, no nikoj ot semejstvoto ne iskashe poveche da go vidi, schitajki, che e vinoven za smyrтта na Milena.

V tozi malyk i skromen pansion zhiveel i bashta mi, rabotesht togava kato vissh finansov chinovnik. Chovek s navici, dyrzhasht na reda, strog i ponjakoga tvyrde prjam, napredval v sluzhbata, ozhenil se za vtorata sestra, Bojana, kojato go ocharovala s estestvenata si iziskanost i svirene na kitara. Uroci j daval njakakyv tajnstven ergen, za kogoto v semejstvoto se govoreshe, che bil taen agent na Kominterna i che samo minaval prez Saraevo zaradi njakakva misteriozna zadacha. V sluchaja na zhenitbata na bashta mi, selsko momche, koeto s mnogo usilija zavyrshilo obrazovanieto si, s gradska krasavica ot dobyr proizvod, se krie zagadka – tuk se svyrzvat pochti nesyedinimi svetove, chijto plod, po njakakva sluchajnost, sym az. Vinagi strogo oblechen, nikoga, dori i u doma, bez vratovryzka i zhiletka, bashta mi do smyrтта si beshe svyrzan sys svoja planinski hercegovski proizvod, otstojavajki ezika na predcite si.

Prez 1941 godina otiva kato zapasen oficer na vojna, kydeto go plenjavat i go izprashtat za chetiri godini v lager za oficeri v Njurnberg. Na novata vlast, sled vojnata, sa nuzhni specialisti-finansisti, na koito mozhe da razchita, i toj, zaet sys syzdavane na novata dyrzhava, pristiga ot Belgrad v Saraevo, edva sled edna godina, za ostatycite ot predishnija si zhivot – men i pokyshtninata, kojato njakoj e zapazil. Edva stignali v Belgrad, go izprashtat za dve godini da uredi finansovite dela v novoosnovanite posolstva v stranite ot Severna i Juzhna Amerika. Sled tova e osnovaval mnogo banki v stranata i e bil tehen pryv direktor. Chesto sym kazval, che sym roden v semejstvoto na beden direktor na banka, koeto, vsyshtnost, beshe istina; kogato umrja, v smetkata na bashta mi imashe točno tolkova pari, kolkoto da se kupi kovcheg i da se plati prevoza mu do Hercegovina. Izlizajki v pensija, toj se preseli v Dubrovnik, za da byde kolkoto se mozhe po-blizo do

Hercegovina, chiito planini vizhdashe ot terasata na kyshtata si. Prez poslednite dvajset godini ot zhivota si, zaobikolen ot bogata biblioteka s istoricheski knigi, toj, tyrsejki sobstvenite si koreni, izuchava rodoslovnoto si dyrvo, no izobshto ne zavyrshva tozi rykopolis. Predi smyrтта si iska ot men da go pogreba v selskoto grobishte na Mirilovichi, kydeto trjabvashe da izkopaem groba v kamynaka s dinamit. Uchudvashe me tozi izbor; zashto ne iskashe da pochiva v Dubrovnik, kydeto beshe zhivjal tolkova dylgo, v Boninovo, edno ot naj-hubavite grobishta v Evropa, otkydeto pogledyt stiga chak do Italija, a na selskoto grobishte, po koeto pasat ovce i kozi? No kakvo beshe za nego moreto? Nishto. Predi vsichko, tozi spokoen, strog chovek sys sivi ochi, pritezhashe istoricheska pamet. Sjakash e znael, che mnogo srybski grobove v Dubrovnik shte bydat oskverneni prez тази vojna, a nadgrobnite plochi – razbiti, i che nikoj ot rodninite njama da mozhe da zapali svesht na tjah.

Priznavam, nikoga ne sme bili prekaleno blizki. Nervirashe go mojat stranen zanajat, dalech ot realnostta, moeto povedenie, a verojatno i tova, che, makar i bez da iskam, mu napomnjah onova, koeto iskashe da zabravi – semejstvoto na majka mi. Kato vsichki hercegovci, nikoga ne me celuna, samo po myzhki me pregryshtashe i potupvashe po ramoto. I tova beshe vsichko. Nikoga ne spomenavashe knigite, koito bjah napisal, vypeki che mu izprashtah vsjaka s posveshtenie. Kogato umrja, vtorata mu zhena izmykna ot bjuroto mu goljam debel paket v zhylt plik, pristegnat s lastik. Otvorih go i pred men se okaza kupchina izrezki ot vestnici, izrzjavani grizhlyvo; tuk se namiraha mnogo statii, koito bjah pisal, recenzii za moi knigi i predstavlenija, dori i naj-neznachitelnite syobshtenija ot po njakolko reda za tova kyde i s kogo sym bil, a i pod naj-malkite i naj-neznachitelnite stojaha datata i imeto na vestnika, kydeto e publikovano, izpisani s krasivija mu pocherk. Nikoga

ne hodeshe na cyrkva, makar che ne beshe ateist. Sigurno popovete, koito rjadko idvali v zatyntenoto mu selo i za koito po tozi sluchaj bili organizirani istinski malki ugoshtenija, dokato gladnite deca s shiroko otvoreni ochi gledali ot yglite tova izoblie, sa mu ostavili neprijatni spomeni.

Zapochna naistina da mi lipsva, edva kogato si otide zavinagi. Vinoven sym pred nego. Izobshto ne go zavedoh do Gyrcija, mislejki, che za tova vinagi shte ima vreme, a na nego tolkova mu se iskashe!

Vse pak, eto, prez тази nosht e tuk, v hilendarskata cyrkva, s men, i pochti vizhdam kolko mu e neprijatno, che ne mozhe da sledi molitvenija ritual...